

Napriek nostalgii by ľudia návrat k socialistickej ekonomike nechceli

Bratislava, 16. mája 2018 – Hoci je na Slovensku ešte stále viac ľudí, ktorí si myslia, že za socializmu sa žilo lepšie ako dnes, nostalgia za životom v socializme sa nepremieta do túžby vrátiť sa k socialistickej ekonomike pred roku 1989. Sedem z desiatich ľudí preferuje niektorú z foriem trhovej ekonomiky, zástancov socialistickej ekonomiky, aká tu bola do roku 1989, je štyrikrát menej. Aj medzi ľuďmi, ktorí preferujú niektorú z foriem trhovej ekonomiky, však prevažuje názor, že štát by mal do ekonomiky zasahovať a výrazne ju ovplyvňovať.

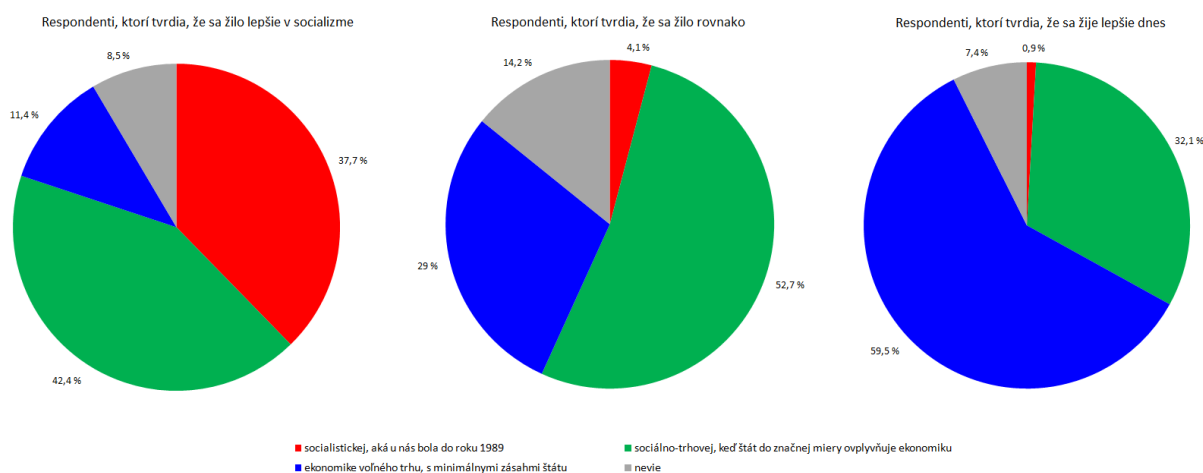
Vyplýva to z výsledkov reprezentatívneho prieskumu verejnej mienky, ktorý pre Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika v apríli 2018 realizovala agentúra FOCUS na vzorke 1 046 respondentov starších ako 15 rokov.

V rámci prieskumu odpovedali respondenti na otázku, akej ekonomike by dali prednosť, keby si mohli vybrať. Sociálno-trhovú ekonomiku, kde štát do značnej miery ovplyvňuje ekonomiku, si vybralo najviac – až 38,6 % respondentov a ekonomiku voľného trhu s minimálnymi zásahmi štátu 31,4 %. Zástancovia socialistickej ekonomiky, aká u nás bola do roku 1989, predstavujú najmenšiu skupinu – túto možnosť uviedlo len 17,3 % respondentov.

Život v socializme áno, socialistická ekonomika nie

Až 42,6 % respondentov sa pritom domnieva, že sa ľuďom lepšie žilo pred rokom 1989, opačný názor zastáva 32,1 % respondentov a 16,2 % si myslí, že sa rovnako žilo vtedy aj teraz (tlačová správa [Viac ľudí preferuje život v socializme pred súčasnosťou](#)). Nostalgia za životom v socializme sa však nepremieta do túžby vrátiť sa k prednovembrovej socialistickej ekonomike.

Keby ste si mohli vybrať, akej ekonomike by ste dali prednosť?

ZDROJ: FOCUS, apríl 2018

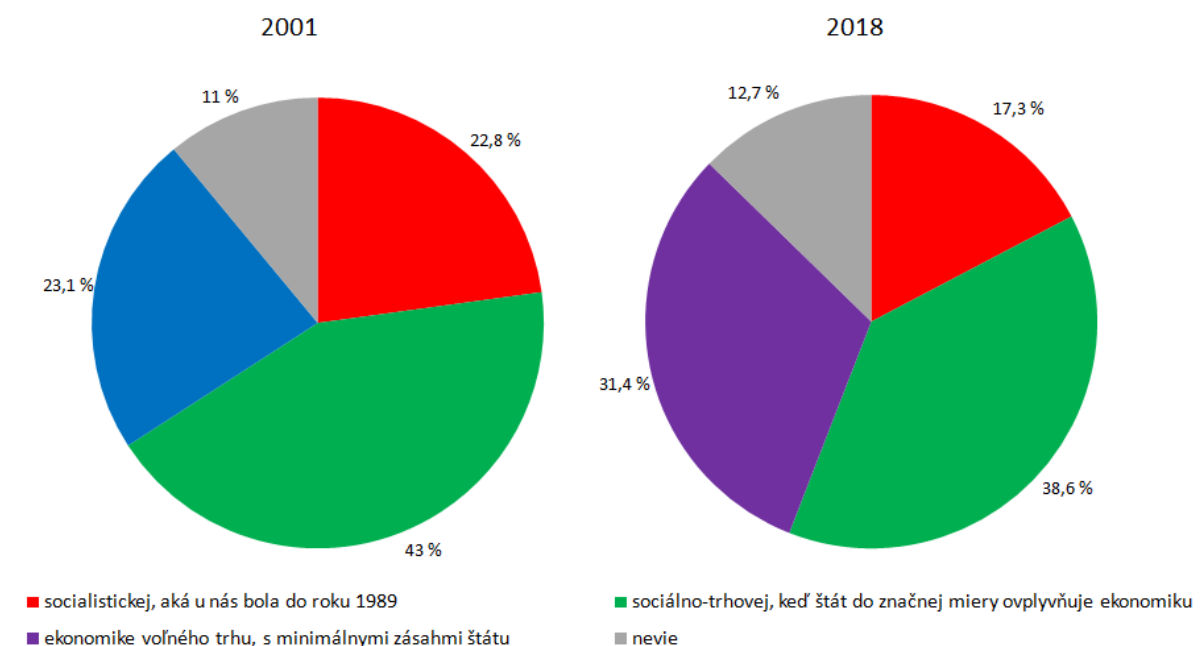
- [graf na stiahnutie](#)

Aj v rámci skupiny respondentov, ktorí preferujú život v socializme, by si socialistickú ekonomiku zvolila iba menšina (37,7 %), kým sociálno-trhovú ekonomiku by uprednostnilo až 42,4 % a nájdu sa medzi nimi aj zástancovia voľného trhu (11,4 %). Medzi ľuďmi, ktorí preferujú život v súčasnosti pred prednovembrovým socializmom, jednoznačne dominujú priaznivci voľného trhu (59,5 %). Menšia časť priaznivcov súčasného života preferuje sociálno-trhovú ekonomiku (32,1 %) a úplne zanedbateľný počet z nich (0,9 %) by si vybral socialistickú ekonomiku. Respondenti, ktorí sa domnievajú, že za socializmu sa žilo rovnako ako dnes, najvýraznejšie preferujú sociálno-trhovú ekonomiku (52,7 %), aj medzi nimi však priaznivci voľného trhu (29,0 %) výrazne dominujú nad zástancami socialistickej ekonomiky (4,1 %).

Posun od socialistickej ekonomiky k voľnému trhu

Podobne ako pri hodnotení života v socializme aj pri názoroch na ekonomický model nastal od roku 2001 odklon od preferovania socialistickej ekonomiky k voľnému trhu. Kým v roku 2001 bol podiel respondentov preferujúcich socialistickú ekonomiku a voľný trh približne rovnaký (22,8 % a 23,1 %), do roku 2018 sa podiel zástancov socialistickej ekonomiky znížil o viac ako 5 percentuálnych bodov, kým podiel zástancov voľného trhu o viac ako 8 percentuálnych bodov vzrástol. Pokles v porovnaní s rokom 2001 nastal aj v počte zástancov sociálno-trhovej ekonomiky, ktorí však napriek tomu ostávajú najväčšou skupinou.

Keby ste si mohli vybrať, akej ekonomike by ste dali prednosť?

ZDROJ: FOCUS

- [graf na stiahnutie](#)

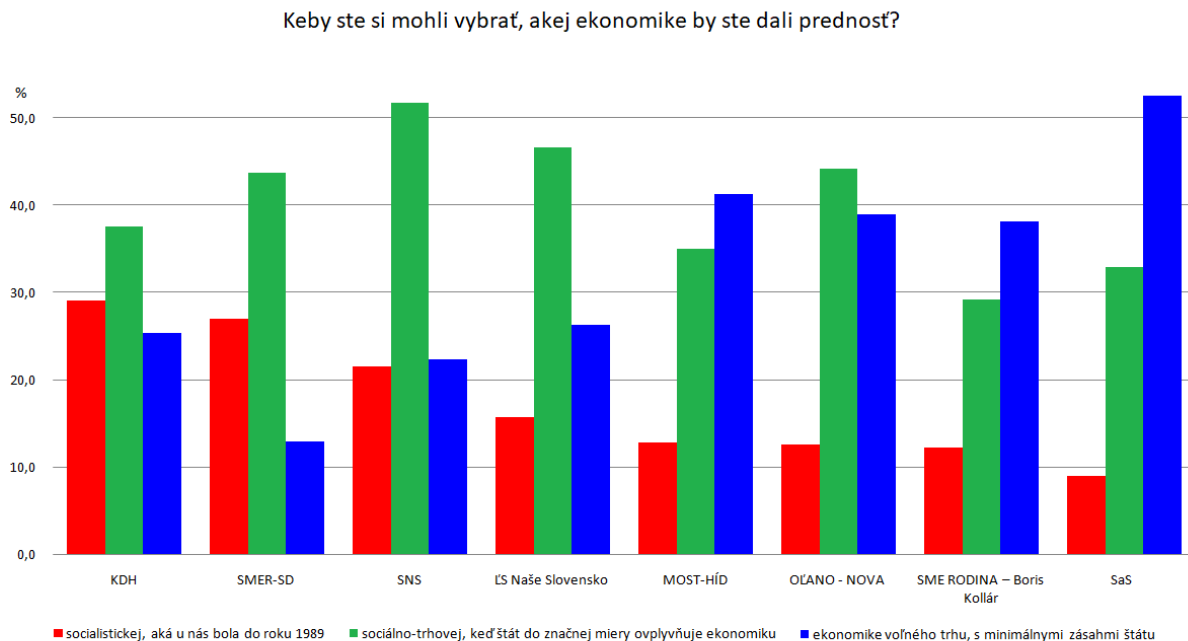
Čísla z roku 2001 pochádzajú z reprezentatívneho prieskumu verejnej mienky, ktorý agentúra FOCUS v septembri 2001 realizovala pre Inštitút pre verejné otázky na vzorke 1818 respondentov starších ako 17 rokov.

Posuny v prospech preferovania voľného trhu pred socialistickou ekonomikou sú však nižšie ako pri hodnotení života v socializme (rozdiel medzi skupinou respondentov preferujúcou život v socializme a skupinou preferujúcou súčasnosť bol v roku 2001 49,1 %, do roku 2018 klesol na 10,5 %).

Voliči KDH a SMER-SD vs. voliči SaS

Z hľadiska stranických preferencií prejavujú zvýšený príklon k ekonomike voľného trhu najmä voliči SaS (52,6 %), ale aj voliči MOST-HÍD (41,3 %), OĽaNO (39,0 %) a SME RODINA (38,2 %). Medzi voličmi OĽaNO je však ako u jedinej z doteraz spomínaných strán ešte viac zástancov sociálno-trhovej ekonomiky (44,2 %).

Medzi voličmi ostatných strán sú najsilnejšou skupinou zástancovia sociálno-trhovej ekonomiky, pričom najvýraznejšie dominujú medzi voličmi SNS (51,8 %) a ĽSNS (46,6 %). Najviac zástancov socialistickej ekonomiky je medzi voličmi KDH (29,1 %) a SMER-SD (27,0 %), no kým medzi voličmi KDH je aj početná skupina zástancov voľného trhu (25,4 %), medzi voličmi SMER-SD je ich len 13,0 %, čo je najmenej spomedzi všetkých voličských skupín.

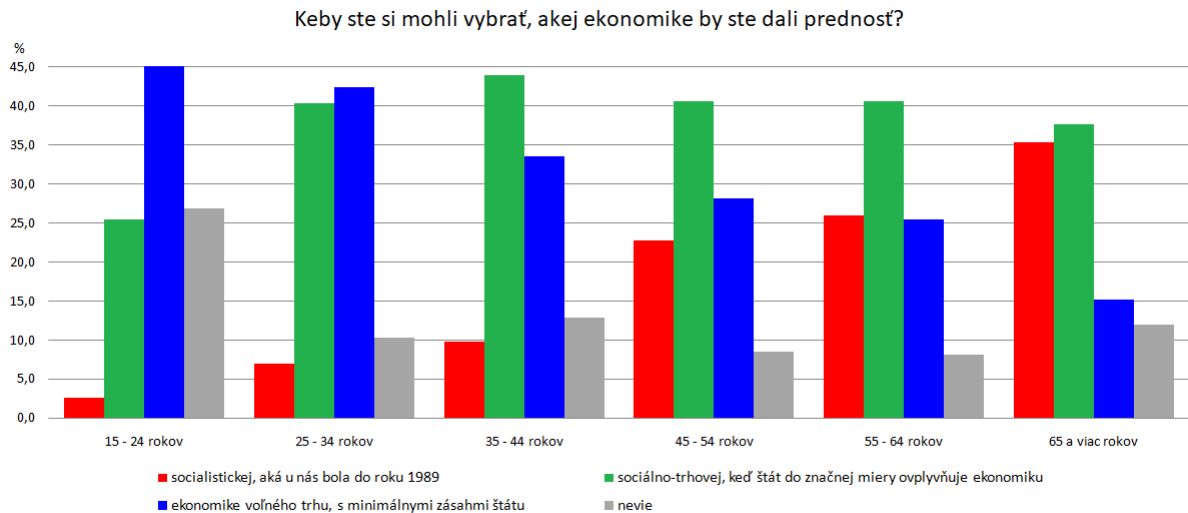
ZDROJ: FOCUS, apríl 2018

- [graf na stiahnutie](#)

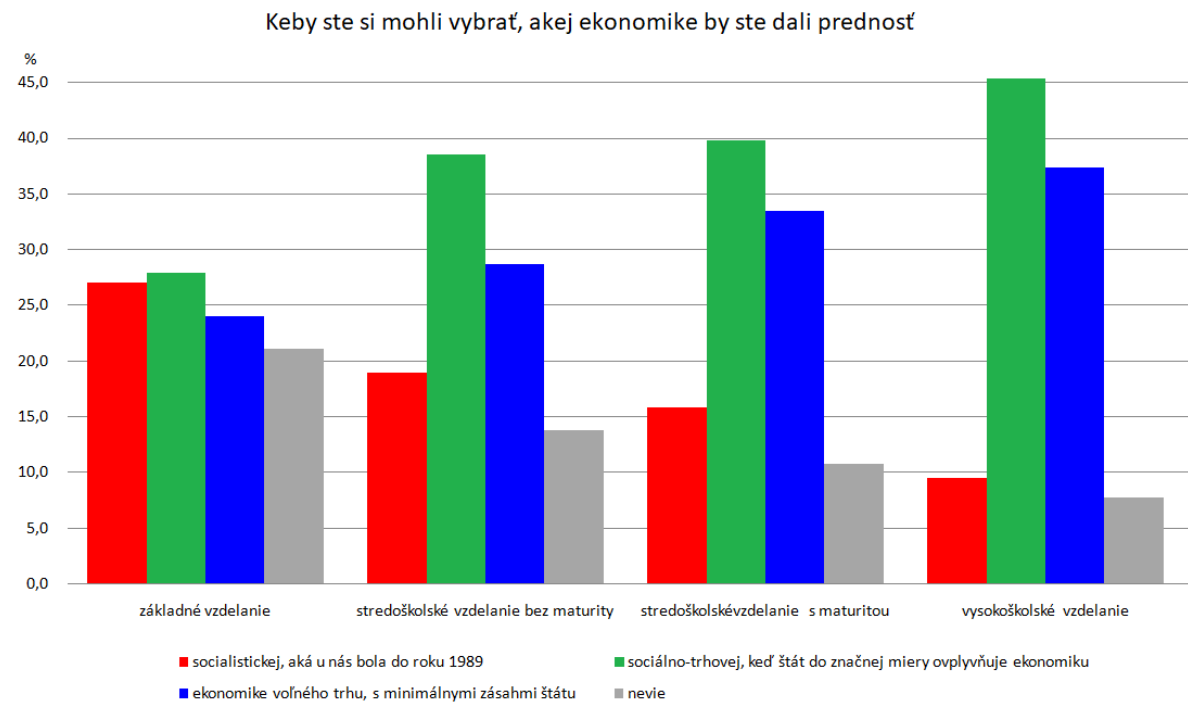
S rastúcim vekom podpora pre socialistickú ekonomiku stúpa

Socialistická ekonomika má nadštandardnú podporu medzi staršími ľuďmi (35,3 % medzi staršími ako 65 rokov, 25,9 % medzi respondentmi vo veku 55 – 64 rokov), ľuďmi so základným vzdelaním (27,0 %), nekvalifikovanými manuálnymi pracovníkmi (34,4 %) a dôchodcami (33,8 %).

Ekonomiku voľného trhu vo zvýšenej miere preferujú mladí (45,1 % medzi 15-24-ročnými, 42,4 % medzi 25-34-ročnými), vysokoškolsky vzdelaní (37,4 %), podnikatelia (54,2 %), študenti (48,9 %) a tvoriví odborní pracovníci (46,0 %).

- [graf na stiahnutie](#)

- [graf na stiahnutie](#)

Podobné rozloženie výsledkov bolo zistené aj pri zisťovaní názorov na život v socializme - [viac ľudí preferuje život v socializme pred súčasnosťou \(viď tlačová správa z 11. mája 2018\).](#)

O prieskume

Agentúra FOCUS uskutočnila v dňoch 24.4. –30.4.2018 prieskum verejnej mienky formou osobného dopytovania. Výberovú vzorku tvorilo 1046 respondentov, ktorí reprezentujú populáciu SR vo veku nad 15 rokov z hľadiska pohlavia, veku, vzdelania, národnosti, veľkostných kategórií sídiel a krajského členenia.

FOCUS, 24.4. - 30.4. 2018

Riadkové %		Keby ste si mohli vybrať, akej ekonomike by ste dali prednosť?			
		socialistickej, aká u nás bola do roku 1989	sociálno-trhovej, keď štát do značnej miery ovplyvňuje ekonomiku	ekonomike voľného trhu, s minimálnymi zásahmi štátu	nevie (nežitaná možnosť)
VZORKA: 1046 respondentov					
CELÁ VZORKA		17,3	38,6	31,4	12,7
POHLAVIE	muž	18,9	34,6	34,9	11,6
	žena	15,8	42,3	28,1	13,8
VEK	15 - 24	2,6	25,4	45,1	26,9
	25 - 34	6,9	40,4	42,4	10,3
	35 - 44	9,8	43,9	33,5	12,8
	45 - 54	22,8	40,6	28,1	8,5
	55 - 64	25,9	40,6	25,4	8,1
	65 a viac	35,3	37,7	15,2	11,9
VZDELANIE	základné	27,0	27,9	24,0	21,1
	stredoškolské bez maturity (vyučení/á)	19,0	38,5	28,7	13,8
	stredoškolské s maturitou	15,9	39,8	33,5	10,8
	vysokoškolské	9,5	45,3	37,4	7,8
ZAMESTNANIE	nequalifikovaný manuál. pracovník	34,4	35,1	8,0	22,5
	kvalifik. manuál./prevádzkový pracovník	16,7	44,1	28,3	10,9
	výkonný odborný pracovník, úradník	11,2	44,2	36,0	8,7
	tvorivý odborný pracovník	6,7	39,8	46,0	7,6
	podnikateľ, živnostník	9,9	24,8	54,2	11,1
	dôchodca	33,8	39,1	16,6	10,5
	študent	2,1	18,5	48,9	30,5
	v domácnosti, MD	6,8	58,7	30,2	4,3
	nezamestnaný	21,8	25,3	20,2	32,7
	AKTUÁLNE VOLEBNÉ PREFERENCIE	OLIANO - NOVA	12,6	44,2	39,0
	SME RODINA – Boris Kollár	12,3	29,2	38,2	20,3
	MOST-HÍD	12,9	35,0	41,3	10,9
	SNS	21,6	51,8	22,4	4,2
	SMER-SD	27,0	43,7	13,0	16,3
	KDH	29,1	37,6	25,4	7,9
	LS Naše Slovensko	15,8	46,6	26,4	11,2
	SaS	9,0	33,0	52,6	5,4
	iná strana	19,0	36,0	38,0	7,0
	nezúčastníli by ste sa volieb	17,8	33,8	32,5	15,9
	nevie, nie ste rozhodnutí/á	10,0	38,1	28,9	23,0
ÚČASŤ NA BOHOSLUŽBÁCH	niekoľkokrát do týždňa	28,4	40,4	18,2	15,0
	raz za týždeň	25,0	39,3	24,7	11,0
	niekoľkokrát mesačne	16,4	43,1	26,4	14,0
	niekoľkokrát do roka	15,7	38,7	34,9	10,7
	menej často	14,3	39,9	33,0	12,8
	nikdy, nevie	13,5	33,3	38,2	15,0

- [dáta vo formáte .xls sú k dispozícii na stiahnutie tu](#)

O projekte

Reprezentatívny prieskum agentúry FOCUS sa uskutočnil v rámci projektu Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika [Búranie mýtov o socializme a sociálnom štáte](#).

Cieľom projektu je konfrontovať mýty o socializme a sociálnom štáte prežívajúce vo vedomí ľudí na Slovensku s realitou. V rámci projektu bol zrealizovaný prvý kvalitatívny prieskum a následne bude zrealizovaný druhý kvalitatívny prieskum, bude vypracovaná štúdia zameraná na hĺbkovú analýzu socialistickej spoločnosti na Slovensku, resp. v Československu, v rokoch 1948 až 1989 a uskutočnia sa aj ďalšie výskumné analytické, diskusné a vzdelávacie aktivity.

Projekt Búranie mýtov o socializme a sociálnom štáte realizuje Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika s podporou John Templeton Foundation.

Túto informáciu na základe výsledkov prieskumu agentúry FOCUS spracovali:

Ondrej Dostál, Radovan Potočár, analytici Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika, členovia projektového tímu

Peter Gonda, riaditeľ Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika, koordinátor projektu

V Bratislave dňa 16. mája 2018.